

TWAALFJARIGEDIENST

Ik denk dat iedereen van ons afgelopen zomer wel eens de deur uit is geweest: op visite, op vakantie, op reis naar verre landen of onbekende plekken dicht bij huis. Het leuke van zulke tochten is dat je nieuwe mensen ontmoet die allemaal zo hun eigen gewoontes en gebruiken hebben. Maar hoe verschillend de gewoontes van mensen wereldwijd ook zijn, ze hebben met elkaar gemeenschappelijk dat ze belangrijke momenten in het leven vieren met elkaar: geboorte en huwelijk, nieuwjaar of belangrijke momenten uit de geschiedenis. Wat mensen van alle culturen en tijden ook doen is vieren dat kinderen volwassen mensen worden: joodse kinderen vieren op hun 12de of 13de verjaardag hun bar-mitswa of bat-mitswa: ze lezen dan een stukje voor uit de Bijbel *in het Hebreeuws* en worden dan na de dienst overladen met dure cadeau's. In andere culturen moet je eerst bewijzen dat je wel echt volwassen bent, door eerst een pijnproef te doorstaan. Wij vieren in de Dominicuskerk dat kinderen de basisschool achter zich hebben gelaten en zelfstandig verder gaan op de middelbare school. Nu denkt u misschien: wat is daar nou bijzonder aan? Vergeet echter niet dat er waarschijnlijk geen stap in de ontwikkeling van jonge mensen zo heftig is als de overgang van de vertrouwde kleine basisschool naar een veel grotere middelbare school, verder weg van huis, soms wel een uur reizen, met allemaal veel grotere kinderen waartussen jij je als nieuwe brugpieper maar moet zien te handhaven. Niet voor niets zijn boeken met de titel 'Hoe overleef ik de middelbare' razend populair.

Over vragen, overleven en boeken wil ik het met jullie hebben. Onze jongeren hebben namelijk stuk voor stuk een verhaal uitgekozen die over die onderwerpen gaan. Ik wil ze stuk voor stuk met jullie doornemen om te laten zien wat ze betekenen, niet alleen voor onze nieuwe jongvolwassenen, maar misschien wel voor ons allemaal.

Ik begin met het verhaal dat **Kilian** voor ons heeft uitgekozen. Het verhaal komt uit de bundel van Toon Tellegen en heet 'Misschien wisten zij alles'. In dit boek spelen dieren de hoofdrol: vaak zijn het de kleine en onschuldige dieren, zoals de mus en de mier, die belangrijker zijn dan de grote en machtige dieren in het bos. De dieren doen wat veel mensen maar niet lukt: ze leven in vrede en harmonie met elkaar samen, vieren samen feest en eten gezellig met elkaar totdat ze niet meer over hun eigen buik kunnen kijken. Toch houden ook die wezens zich bezig met grote vragen waar iedereen vroeg of laat wel eens over na denkt: wat is er later? Wat is dat eigenlijk: later? Wat staat me te wachten in een wereld die misschien niet zo zorgeloos is als die kleine en overzichtelijke wereld van vroeger? Wat is dat eigenlijk: vroeger? En lijken die twee misschien wel op elkaar: later en vroeger? Kun je uit wat vroeger is gebeurd moed putten voor wat je later te wachten staat? Ook als de toekomst misschien wel niet zo zorgeloos is? Veel mensen stellen zich zulke vragen. Als je kijkt naar wat er in de wereld gebeurt, kun je je net als die mier voelen: machteloos tegenover zoveel geweld, zoveel mensen op de vlucht, zoveel nepnieuws, zoveel natuurrampen.

De roman die **Elisabeth** voor ons heeft uitgekozen begint op een moment dat onze ergste dromen waar zijn geworden: de wereld zoals we die nu kennen is ten onder gegaan aan een alles verwoestende Derde Wereldoorlog. In de roman *Kinderen van Moeder Aarde* van Thea Beckman zijn de laatste mensen op aarde uitgeweken naar Groenland, hier Thule genoemd. Deze mensen zijn vastbesloten te leren van vroeger: hun toekomst, hun "later" mag nooit meer zo fout gaan als voor de ondergang. Dus moeten driftige mannen plaats maken voor een regering van wijze en kalme vrouwen. Dat zouden ze eens moeten proberen in Amerika of Syrië! Maar zelfs dan is het niet gezegd dat alles zoveel beter gaat: overal waar mensen worden buitengesloten, ontstaan ruzies en conflicten: de kinderen van Thule komen erachter dat een samenleving niet zonder mannen kan, hoe onrustig die misschien ook zijn. Blijkbaar ligt de toekomst niet in handen van de beste mensen, maar moet je er *met elkaar* proberen er het beste van te maken.

In onze kerk lezen we elke zomer verhalen voor uit moderne boeken die ons aanspreken. De rest van het jaar doen we het met een boek dat al duizenden jaren mensen heeft aangesproken en dat nog steeds blijft doen. Dat boek noemen wij Bijbel. De verhalen, gedichten en toekomstverwachtingen verschillen niet zo heel veel van de boeken van Toon Tellegen en Thea Beckman, maar ze zijn wel vele eeuwen ouder. Ook drieduizend jaar terug waren er oorlogen en ruzies. Net als nu was dat ook vaak daar waar mensen het dichtst op elkaar leven: in een gezin, tussen broers en zussen.

Het verhaal dat **Julia** heeft uitgekozen is zo'n verhaal: het gaat over Jakob en Esau, twee tweelingbroers, waarvan er uiteindelijk maar ééntje de belangrijkste kan zijn: Esau de stoere krachtpatser is de lieveling van zijn vader, maar Jakob is het lievelingetje van zijn moeder. Misschien is het wel om die reden dat Julia voor dat verhaal heeft gekozen: wie niet sterk is, moet slim zijn. Jakob is slim en weet zijn oudere broer via een gemene list het voorrecht van de eerstgeborene te ontfutselen. Overigens krijgt ook Jakob later een koekje van eigen deeg: als hij denkt met de knappe Rebekka te trouwen wordt hij net zo goed bedrogen en moet hij eerst met de oudste zus Lea trouwen. Als hij dan eindelijk van Syrië weer terugkeert naar zijn eigen land, merkt hij dat zijn oudste broer Esau ook is veranderd: in plaats van boos te blijven op zijn geniepige kleine broertje is hij blij eindelijk **vrede** te kunnen maken. Zo kan het dus ook!

In de Bijbelse verhalen gaat het vaak juist om de mensen die níet zo groot, stoer en machtig zijn. Het verhaal van David en Goliath, dat **Djesther** voor ons heeft uitgekozen is daar wel het bekendste voorbeeld van: de jongste en kleinste van een gezin van zeven zonen wordt uitgekozen om de nieuwe leider van het volk te zijn. Het staat er letterlijk: Het gaat niet om het uiterlijk, maar om het innerlijk van een mens dat telt (1 Sam 16:7). Als die kleine jongen het moet opnemen tegen die grote reus Goliath, dan doet hij dat in goed vertrouwen op een macht die onzichtbaar is, namelijk God. Met een klein kiezelsteentje weet David zo'n krachtpatser uit te schakelen als Goliath. Ook dat verhaal is door de eeuwen heen steeds weer opnieuw waar gebleken: de mensen die hoog op hebben van zichzelf trekken uiteindelijk vaak aan het kortste eind, terwijl wie klein is, gepest wordt of buitengesloten wordt uiteindelijk aan het langste eind trekt. Je ziet: de Bijbel is eigenlijk net als een handboek voor brugklassers: Hoe overleef ik de middelbare ...

Dat wil niet zeggen dat je het altijd alleen kunt doen. Vaak heb je wel een beetje hulp nodig, misschien wel juist van mensen van wie je het niet verwacht. In het verhaal dat Jezus aan de betweters van zijn tijd vertelt, gaat het om een man die in elkaar wordt geslagen, beroofd wordt en voor dood aan de kant van de weg wordt achtergelaten. Het is het bekende verhaal van de Barmhartige Samaritaan dat **Anne** voor ons heeft uitgekozen. Die man daar langs de kant van de weg wordt zorgvuldig gemeden door de belangrijkste mensen uit zijn tijd. Wie het meeste heeft, heeft ook het meeste te verliezen. De priester en de Leviet, mensen die het onder de Romeinse bezetting nog relatief goed hadden, denken er niet aan om vuile handen te maken aan iemand die toch al op sterven ligt: ze hebben genoeg aan hun eigen hoofd: omdat ze voor hun werk in de tempel rein moeten zijn en niet in aanraking mochten komen met lijken, laten ze de gewonde man maar liever aan zijn lot over. Laat het nu juist iemand zijn die in de tijd gemeden werd als de pest, iemand uit het gebied dat nu de West Bank of Palestina heet, die zich om de halfdode man bekommert. Met een beetje aandacht, verzorging en geld kan de halfdode man weer herstellen. Die Barmhartige Samaritaan hoeft er zelfs niets voor terug te hebben en vertrekt voordat de gewonde man weer bij kennis is. Zouden wij dat voor elkaar krijgen in onze tijd? Steken wij onze handen uit als onze naasten hulp nodig hebben? Of misschien nog wel lastiger: zouden wij dat toelaten als een barmhartige Marokkaan ons zou helpen?

Vaak lijkt het zo mooi, maar zo onmogelijk: tijd, ruimte, aandacht en bezit met elkaar delen: we hebben zoveel te doen, we kunnen zoveel kanten uit, er zijn zoveel mogelijkheden: goed is nooit goed genoeg en een gewone school om de hoek natuurlijk niet zo speciaal als die excellente school in Amsterdam Oud-Zuid: hoor je er nu niet bij, dan val je later vast ook buiten de boot... Gelukkig zijn er ook zoveel dingen in het leven die je toe vallen zonder dat je ervoor hoeft te knokken of te dokken: geluk, vriendschap, het zonlicht, de natuur ... In het verhaal, tenslotte, dat **Suzanne** voor ons heeft uitgekozen, heeft een groep vluchtelingen in de woestijn helemaal niets meer, behalve vrijheid en geloof. De natuur daar in de woestijn mag dan misschien adembenemend zijn, maar eten en drinken is er niet. Juist als die vluchtelingen van plan zijn dan maar weer te gaan meedoen in de wereld van slavernij, uitbuiting en ongelijkheid, krijgen ze – zomaar voor niets – eten en drinken. Ze hoeven het alleen maar met elkaar te delen: het manna in de woestijn.

Laat dat nu net het ritueel zijn dat wij hier zondag aan zondag met elkaar uitvoeren: delen van brood en wijn. Zoals het joodse volk ooit, meer dan drieduizend jaar geleden brood en wijn deelde om een nieuw leven zonder onderdrukking te vieren, zo oefenen wij elke week opnieuw dat het beste leven leven met elkaar is. Onze twaalfjarigen zijn dan niet meer de kinderen die de bekens en manden vasthouden, maar zelf brood en wijn uitdelen en ons vrede toewensen: de laatsten zullen de eersten zijn, de jongeren zullen de ouderen voeden: deze wereld omgekeerd ... moge het zo zijn.

Michaël van der Meer

We lezen:

- Jakob en Esau (Gen. 27) | - Midden in de nacht (Toon Tellegen) | - Kinderen van Moeder Aarde (Thea Beckman)
- Manna in de woestijn (Ex. 16) | - David en Goliath (1 Samuel 17) | - De barmhartige Samaritaan (Lucas 10: 25-37)